

ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆԶ ՄԱՏԵԱՆԸ

Ա.- ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԽՕՍԵԼԱԿԵՐՊԸ

Աստուած խօսած է անցեալին, եւ կը խօսի այսօր: Բայց ի՞նչպէս, ի՞նչ ձեւով լսելի կը դարձնէ ինկզիմ, իր խօսքը: Աշխարհը ստեղծագործութիւնն է Աստուծոյ. մարդը սիրոյ պտուղն է աստուածային նախախնամութեան: Ծննդոց գիրքը իր առաջին իսկ գլուխին մէջ պատմելով մարդուն ստեղծումը երկրի փոշիէն, կը շեշտէ թէ Աստուած իր պատկերով եւ իր նմանութեամբ ստեղծեց զայն (Ա. 26-27): Անոր ռունգերուն կենդանութեան շունչ փչեց, եւ մարդը ապրող էակ դարձաւ (Բ. 7): Եւ ապա, ստեղծման այդ առաջին պահէն իսկ Աստուած խօսեցաւ մարդուն, իր պատուէրը տուաւ անոր. եւ այնուհետեւ խօսեցաւ միշտ անոր, նոյնիսկ երբ ան մեղանչեց եւ իր փառէն ինկաւ, այսինքն՝ Աստուծոյ անմիջական ներկայութեան մէջ ապրելու շնորհիւն գրկուեցաւ: Այսպէս, Աստուած խօսեցաւ Կայէնի (Դ. 6-15), Նոյի (Ձ. 13-Ը), Աբրահամի (ԺԲ. 1-3) եւ անոր սերունդէն՝ նահապետներու, դատաւորներու եւ թագաւորներու, տեսանողներու եւ մարգարէներու:

Բայց արդէն իսկ սահմանազատում մը ըրած եղանկ, որովհետեւ որոշ անուններ կամ անհատներ յիշելով՝ մատնանշած եղանկ թէ Աստուած իր յայտնութիւնը կ'ընէ որոշ մարդոց միջոցաւ, որոնք իր Հոգին կը կրեն իրենց ներսիդին եւ զայն կենդանի կը պահեն իրենց մէջ, անոր ներշնչումով խօսելու եւ յայտնելու համար Աստուծոյ կամքն ու ծրագիրը: Պետրոս Առաքեալ յստակ սահմանում մը կուտայ՝ ըսելով. «Սուրբ Հոգիին մղումով է որ Աստուծոյ մարդիկը խօսած են» - Բ. Պտ. Ա. 21: Մարգարէները Տէրոջ բերանն էին պարզապէս: Պատմողներն էին այն

խօսքերուն կամ խորհուրդներուն՝ զորս Տէրը տեսիլով կը յայտնէր անոնց: Մարգարէականները Տէրոջ բերանն էին պարզապէս. պատմողներն էին այն խօսքերուն կամ խորհուրդներուն՝ զորս Տէրը տեսիլով կը յայտնէր անոնց: Մարգարէական այս հոգիին կապակցութեամբ՝ Գրիգոր Տաթեւացի հետեւեալ չորս կէտերով կը ներկայացնէ Աստուծոյ յայտնութեան կերպերը. «Մարգարէութիւնը հոգեւոր եւ աստուածային գիտութիւն է, զոր անոնք Սուրբ Հոգիէն ուսանելով կը խօսին՝ մարդիկը զգուշացնելու եւ հոգեւորապէս դաստիարակելու համար: Եւ ասիկա կ'ըլլայ չորս կերպերով. նախ՝ երազներով, ինչպէս Սողոմոնին եղաւ: Երկրորդ՝ տեսիլով, ինչպէս Նաայիին եղաւ: Երրորդ՝ երեւակայութեամբ, ինչպէս եղաւ Եղիսէին, որ հրեշտակներու զօրք տեսաւ, մինչ պատանին չտեսաւ: Չորրորդ՝ յայտնութեամբ միտքը լուսաւորելով, առանց երեւակայութեան, Սուրբ Հոգիին շնորհով միտքը լուսաւորելով, ինչպէս Աստուած Մովսէսի կ'ըսէր. «Տեսիլով կամ երազով չէ որ պիտի երեւիմ ու խօսիմ քեզի, այլ՝ բերնէ բերան, դէմ դիմաց երեւելով» - Գիրք Հարցմանց, հատոր 9, պրակ 4:

Յայտնութեամբ տրուած այս օրէնքն ու պատգամը, տեսիլն ու աւետիսը ժամանակ առ ժամանակ արձանագրուեցան, ինչպէս տեսանք, երբեմն Աստուծոյ իսկ անմիջական քելադրութեամբ կամ հրահանգով: Եւ խօսքը եղաւ գիր: Այն Հոգին կամ Շունչը, որ լեցուցած էր մարգարէն՝ լեցուց նաեւ գիրը, գիրքը, եւ իրմով շնչաւորեց զայն: Բովանդակութիւնը

Տերոյն էր, գրիչը՝ մարգարէ ծառաներունը: Միտքը Արարչինն էր, արձանագրութիւնը՝ Բանին հաղորդ արարածներունը: Հոգին Աստուծոյնն էր, գիրը՝ հոգելից մարդոցը: Մարգարէներու խօսքերուն ու գրութիւններուն մէջ Աստուծոյ շունչը, այսինքն Աստուծոյ ներշնչումը կայ, եւ ատոր համար է որ մենք ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆԶ ՄԱՏԵԱՆ կը կոչենք այն՝ ինչ որ ուրիշ ժողովուրդներ ՍՈՒՐԲ ԳԻՐԲ կ'անուանեն: Արդարեւ աստուածաշունչ բառը, որ ածական մըն է, միայն մէկ անգամ կը գտնենք ամբողջ Հին եւ Նոր Կտակարաններուն մէջ: Պօղոս Առաքեալ իր աշակերտին՝ Տիմոթէոսի յղումը երկրորդ Նամակին մէջ կը գրէ. «Ամենայն Գիրք աստուածաշունչէ», որուն աշխարհաբար բառացի թարգմանութիւնը կ'ըլլայ. «Բոլոր աստուածաշունչ Գրքերը»: Իսկ աւելի ազատ թարգմանութիւնը. «Աստուծոյ ներշնչումով գրուած բոլոր Գրքերը» - Բ. Տիմ. Գ. 16:

Պօղոս Առաքեալ այս բացատրութեամբ անշուշտ կ'ակնարկէր այն գրքերու ամբողջութեան՝ զոր մենք այսօր կը նանչնանք որպէս Հին Կտակարան. որովհետեւ տակաւին չկար եւ ամբողջութեամբ չէր արձանագրուած Նոր Կտակարանը: Իսկ, եթէ Հին Կտակարանը Աստուծոյ ներշնչումով գրուած գրքերուն գումարն է, ի՞նչ կը ներկայացնէ Նոր Կտակարանը:

Բ. ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԽՕՍԲԻՆ ԱՄԲՈՂՋԱՑՈՒՄԸ

Աստուած չդադրեցաւ, եւ քնաւ չի դադրիր մարդուն խօսելէ: Այդպէս ալ Հին Կտակարանով չփակուեցաւ ու վերջ չգտաւ Աստուծոյ Խօսքը, այլ շարունակուեցաւ: Երբայեցիներուն

գրուած Պօղոսի նամակը կը սկսի հետեւեալ հաստատումով. «Անցեալին քաղմաթիւ անգամներ՝ քաղմաթիւ կերպերով Աստուած մեր հայրերուն խօսեցաւ մարգարէներուն միջոցաւ, իսկ այս վերջին օրերուն մեզի խօսեցաւ իր Որդիին միջոցաւ» - Եբր. Ա. 1-2: Աստուծոյ Խօսքը ո՛չ միայն շարունակուեցաւ, այլ մանաւանդ Նոր տարողութիւն ստացաւ եւ հասաւ իր ամբողջացման: Քրիստոսով Աստուծոյ յայտնութիւնը հասաւ իր նշանակէտին ու կատարելութեան:

Նախ որ Քրիստոս ի՛նք Աստուծոյ Խօսքն էր (գրաբար լեզուով՝ Բան, յունարէն «Լոկոս»): Այդ «Խօսքը սկիզբէն Աստուծոյ բով էր, եւ Խօսքը ինք Աստուած էր» - Յովհ. Ա. 1: Աստուծոյ ստեղծագործ Խօսքն էր ան, որով ամէն ինչ ստեղծուեցաւ: Եւ պատմութեան մէջ օր մը, երկու հազարամեակներ առաջ, այդ «Խօսքը մարմին եղաւ եւ մեր միջեւ բնակեցաւ» - Յով. Ա. 14: Քրիստոսով Աստուծոյ Խօսքին ստացած նոր տարողութիւնը այն է, որ այդ Խօսքը եկաւ ինկզիմ յայտնելու եւ մարդոց մէջ բնակելու իր լիութեամբ:

Աստուծոյ յայտնութիւնը աստիճանական զարգացման որոշ ընթացքով մը տրուեցաւ, մարդիկը պատրաստելու համար յայտնութեան իրերայաջորդ մակարդակներուն, որոնց վերջինը եւ բարձրագոյնը պիտի ըլլար Քրիստոսով: Արդ, «բոլոր մարգարէները եւ Օրէնքը մինչեւ Յովհաննէս (Մկրտիչ) մարգարէացան» - Եբր. ԺԱ. 13: Այդ մարգարէական յայտնութեանց ընդմէջէն՝ «Օրէնքը մեր դաստիարակը եղաւ՝ մեզ Քրիստոսի առաջնորդելով», «որովհետեւ Օրէնքին վախճանը Քրիստոսն է» - Գաղ. Գ. 24, Հռոմ. Ժ. 4: Բայց ի՞նչ կը նշանակէ վախճան. «Օրէնքին վերջը» ըսելով՝ Օրէնքին ջնջո՞ւմը կը հասկնայ

արդեօք Առաքելը: Ո՛հ, անշուշտ: Որովհետև Քրիստոսն ինքն յատկորեն պիտի յայտարարեր. «Մի՛ կարծե՛ք որ եմք որդիք կամ մարգարեութիւններ ջնջելու եկայ: Չեկայ ջնջելու, այլ՝ կատարելու» - Մատթ. Ե. 17: Պօղոս ըսել կ'ուզէր թէ Քրիստոսով օրէնքը հասաւ Աստուծոյ կողմէ առաջադրուած նշանակէտին, իր եզրակացութեան, յայտնութեան բարձունքին: Օրէնքը միայն օրինակը եւ Աստուծոյ Խօսքն էր. հետեւաբար՝ նշմարտութիւնը, իրականութիւնը: Օրէնքը աստուածային շնորհիքն մասնակը միայն կը պարգեւէ անոնց՝ որոնք կը յաջողէին կատարել Օրէնքը. մինչդեռ Քրիստոս ամբողջութիւնն էր, լիութիւնն էր այդ շնորհիքն: Ահա՛ թէ ինչո՞ւ Յովհաննէս Աւետարանիչը պիտի ըսէր. «Անոր լեցունութենէն մենք բոլորս շնորհիք շնորհիք վրայ առինք, որովհետեւ Օրէնքը Մովսէսի ձեռքով տրուեցաւ, մինչ շնորհիք եւ նշմարտութիւնը՝ Յիսուս Քրիստոսի միջոցաւ եկան» - Յովհ. Ա. 16:

Այս նշմարտութիւնը լոյս կը նետէ Հին Ուխտին հասկացողութեան վրայ: Օրէնքն ու Մարգարէները, Հին Կտակարանի պատմութիւնն ու իմաստութեան գրականութիւնը իրենց ամբողջական իմաստը կը գտնեն միայն Քրիստոսով, անոր յայտնութեան մէջ: Հետեւաբար գտնո՞ւմք ճիշդ հասկնալու եւ ուղիղ մեկնաբանելու առաջին պայմանը՝ գտնո՞ւմք Քրիստոսի գալուստին եւ անով սկիզբ առած փրկագործութեան լոյսին տակ դիտելն է: Ծիշդ ինչպէս երախայի մը ծնո՞ւնդն է որ կ'իմաստաւորէ անոր սաղմաւորումէն մինչեւ ծնունդ երկարող յղութեան շրջանի կեանքը, (որ իրական կեանքին յարաբերաբար անորոշ ստուերն է միայն եւ ինքնանպատակ չէ, այլ կը ծառայէ մանկիկը կազմաւորուած ձեւով հասցնել իր ծննդեան), այնպէս ալ մինչեւ Քրիստոսի գալուստը երկարող դարա-

շրջանները մարդկութեան իրական հոգեւոր ծնունդն ու փրկութիւնը կանխող «յղութեան» շրջանն էին, եւ իրենց իմաստն ու նպատակը գտան այդ հոգեւոր ծնունդին սկիզբը նշող Քրիստոսի գալուստով ու յայտնութեամբ:

Ասիկա ինքնին կը նշանակէր թէ Քրիստոսն է կեդրոնը եւ առանցքը Աստուածաշունչ Մատեանին, այսինքն Աստուծոյ Խօսքին յայտնութեան: Ի՞նչն է կեդրոնը եւ առանցքը Հին եւ Նոր Կտակարաններուն, որոնք իր շուրջ կը դառնան՝ ինչպէս ձգողութեան բեւեռի մը: Ահա՛ թէ ինչո՞ւ որեւէ ձեւով կարելի չէ իրարմէ անջատել Աստուածաշունչի երկու բաժինները, որոնք իբրեւ իրարու շարունակութիւն՝ միասին մէկ ամբողջութիւն կը կազմեն: Ինչպէս կարելի չէ Հին Կտակարանը իմաստաւորել եւ իր վախճանական նպատակին մէջ հասկնալ՝ առանց Նորին, այնպէս ալ հնարաւոր չէ Նոր Կտակարանը իբրեւ Հինին կատարումն ու ամբողջացումը հասկնալ եւ լրիւ գնահատել՝ առանց Հին Կտակարանին: Առաջինը եթէ յառաջահայեաց կանխասացութիւն մըն էր՝ իր կատարման ապացոյցին սպասող, երկրորդը իր կատարման ապացոյցովն իսկ յետահայեաց քննութեամբ կը հաստատէ Հինը, եւ կը հաստատուի անկէ՛ քաղուած վկայութիւններով:

Գ. ՆՈՐ ՈՒԽՏԸ

Ըսինք թէ Աստուծոյ Խօսքը չփակուեցաւ ու վերջ չգտաւ Հին Կտակարանով, այլ շարունակուեցաւ Քրիստոսով: Անով սկիզբը դրուեցաւ Նոր Կտակարանին: Կտակարան կը կոչենք որեւէ գրութիւն կամ գիրք՝ որ կտակ մը կամ ուխտ մը, այսինքն համաձայնագիր մը կը պարունակէ: Հին Կտակարանը Աստուծոյ կողմէ մարդուն հետ կնքուած առաջին Ուխտը կը պարունակէր, տեսակ

մը խոստմնագիր էր՝ Աստուծոյ կողմէ մարդուն տրուած: Նախ՝ Նոյի, թէ աշխարհ եւ մարդկութիւն անգամ մը եւս պիտի չքնաջնջուին (Մենդ. Թ. 11-17): Ապա՝ Աբրահամի, թէ իր զաւկին ընդմէջէն ազգերու հայր պիտի ըլլայ, եւ իր սերունդները պիտի ժառանգեն խոստացուած երկիրը (Մենդ. Ժէ, 2-8, եւլն.): Յետոյ Մովսէսի միջնորդութեամբ՝ իր ազատագրուած ժողովուրդին, թէ զայն կ'ընտրէ իր ժողովուրդը ըլլալու համար (Ելից ԻԹ. 2-13, եւլն.): Ի վերջոյ՝ Դաւիթի, թէ անոր սերունդէն յաւիտենական թագաւորութիւն մը պիտի տայ (Բ. Թագ. է. 4-16, եւլն.): Այդ խոստումներուն դիմաց՝ Աստուած միայն հաւատարմութիւն կը պահանջէր իրեն հանդէպ:

Բայց նոյն Հին Կտակարանին մէջ Աստուած արդէն նոր խոստումով մը ակնարկած էր կնիքելիք Նոր Ուխտի մը մասին: «Ահա՛ օրեր կու գան, - կ'ըսէ Տէրը, - Որ Իսրայէլի տան հետ եւ Յուդայի տան հետ նոր ուխտ մը պիտի կնիքմ: Ո՛չ թէ այն ուխտին պէս, զոր անոնց հայրերուն հետ ըրի այն օրը երբ անոնց ձեռքէն բռնեցի՝ զանոնք Եգիպտոսի երկրէն հանելու համար, որովհետեւ անոնք իմ ուխտս դրժեցին ու եւ մերժեցի զանոնք, - կ'ըսէ Տէրը, - Այլ այն օրերէն ետք Իսրայէլի տան հետ իմ կնիքելիք ուխտս սա՛ է, - կ'ըսէ Տէրը, - իմ Օրէնքս պիտի դնեմ անոնց ներսիդին, անոնց սրտին վրայ պիտի գրեմ զայն, ու եւ անոնց Աստուած պիտի ըլլամ, եւ անոնք իմ ժողովուրդս պիտի ըլլան: Անկէ ետք ոեւէ մէկը իր ընկերոջ կամ իր եղբոր պիտի չտորվեցնէ՝ ըսելով. «Տէ՛րը ճանչցիր», այլ անոնք պզտիկէն մինչեւ մեծը՝ բոլորն ալ զիս պիտի ճանչնան, - կ'ըսէ Տէրը, - որովհետեւ անոնց անօրէնութիւնը պիտի ներեմ եւ անոնց մեղքը անգամ մըն ալ պիտի չյիշեմ» -

Երեմ. ԼԱ. 31-34: Եւ այդ Նոր Ուխտը կնիքեցաւ Քրիստոսի արիւնով, որ թափուեցաւ «շատերու մեղքերու բողոքեան համար» - Մատթ. ԻԶ., 28: Այս Նոր Ուխտով Յիսուս իր ժողովուրդին (այսինքն՝ Եկեղեցիին) կու տար արդարութիւն, Ա. Հոգիի պարգեւը, եւ յաւիտենական կեանքին ժառանգութեան խոստումը:

Արդ, Նոր Կտակարանով՝ Քրիստոսի կնիքած Նոր Ուխտն ալ՝ իբրեւ Աստուծոյ խօսք ու խոստում՝ արձանագրուեցաւ առաքելական դարուն, Եկեղեցւոյ մէջ կենդանի փարոզութեամբ ստեղծուած աւանդութեան հիմամբ: Այսպիսով Նոր Կտակարանը եւս դարձաւ մաս Աստուծոյ գրաւոր Խօսքին:

Դ. ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԽՕՍՔԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՎ

Իսկ այնուհետեւ Աստուած խօսեցա՞ւ, եւ կը խօսի՞ այսօր: Այս հարցումներուն պատասխանը կու տայ Քրիստոսի Ս. Եկեղեցւոյ կեանքը, անոր պատմութիւնը, որ Աստուծոյ խոստումին իրականացման պատմութիւնն է:

Քրիստոսով իրականացան այն խոստումները՝ զորս Աստուած տուած էր Աբրահամի եւ Դաւիթի: Անոնց մարմնաւոր շառաւիղը, իր փառարար մահէն ետք, հրաշափառ յարութեամբ գնաց իր Հօր մօտ՝ առնելու համար իր անվախճան թագաւորութիւնը, եւ իր բերած փրկութեան օրհնութիւնը տարածեց բոլոր ազգերուն վրայ: Այս էր առաքելներու փարոզութեան ողնասիւնը: Այսպէս կը փարոզէր, օրինակ, Պօղոս՝ Պիսիդիայի Անտիոք փառաքին մէջ, ուր կ'ըսէր. «Մե՛նք ալ, ահա՛, ձեզի կ'աւետենք թէ Աստուած մեր հայրերուն տուած իր խոստումը կատարեց մեր օրերուն, որ անոնց զաւակներն ենք: Այդ խոստումը կատարեց՝ Յիսուսը յարուցանելով, ինչպէս

երկրորդ Սաղմոսին մէջ ալ գրուած է. «Իմ որդիս ես դուն, այսօր քեզ ծնայ»: Նոյն այն իրողութիւնը, թէ Աստուած զայն մեռելներէն յարուցանեց եւ անկա ալլեւս քնաւ մահ պիտի չտեսնէ, խոստում մըն է՝ մեզի ուղղուած, որովհետեւ Աստուած այսպէս կ'ըսէ. «Ձեզի պիտի տամ այն իսկական օրհնութիւնը՝ զոր Դաւիթի խոստացայ» - Գործք. ԺԳ. 32-34: Իսկ Գաղատացիներուն գրած իր նամակին մէջ կ'ըսէր. «Քրիստոս մեզ գնեց եւ ազատեց Օրէնքին անէծքէն՝ ինք մեզի համար անէծք ըլլալով ... որպէս զի Արքայի խոստացուած օրհնութիւնը հեքանոսներուն վրայ ըլլայ Քրիստոս Յիսուսով, եւ մենք ալ խոստացուած Հոգին ստանանք հաւատով» - Գաղ. Գ. 13-14:

Յստակ է թէ խոստումը չէր եղած Քրիստոսի, հապա՝ մեր հաւատքի հայրերուն, նաեւ մեզի, այլ խօսքով՝ Քրիստոսի եկեղեցիին: Եւ առաջին քանը՝ զոր ան կը ժառանգէր այդ խոստումներուն հետ եւ այդ խոստումներով՝ Աստուծոյ կենդանի խօսքն էր: Եկեղեցին այդ խօսքը կը ժառանգէր ո՛չ միայն Յիսուսէ, այլ նաեւ՝ իր խոստումին համաձայն՝ Ս. Հոգիէն: Աստուած կանուխէն խոստացած էր իր Հոգին՝ ըսելով. «Վերջին օրերուն», այսինքն երբ իր կողմէ սահմանուած ժամանակը գար, - «Իմ Հոգիս պիտի բաժնուի քոյր մարդոց վրայ. ձեր տղաքն ու աղջիկները պիտի մարգարէանան, ձեր երիտասարդները տեսիլքներ պիտի ունենան, եւ ձեր ծերերը երազներ պիտի տեսնեն» - Յովել. Բ. 28: Իսկ Քրիստոս իր եկեղեցիին ըսաւ. «Մխիթարիչը՝ Սուրբ Հոգին, զոր Հայրը ձեզի պիտի դրկէ իմ անունովս, անկա ամէն ինչ պիտի սորվեցնէ ձեզի, եւ յիշեցնէ ինչ որ ես ձեզի ըսի» - Յովհ. ԺԳ. 26: Այդ խոստումին համաձայն՝ Ս. Հոգին

Քրիստոսի եկեղեցին մշտապէս կը լեցնէ Աստուծոյ խօսքով, կը սորվեցնէ եւ կը յիշեցնէ զայն, ու պտղաբեր կը դարձնէ եկեղեցւոյ կեանքին մէջ:

Բայց եկեղեցին ո՛չ միայն ժառանգորդն ու պահապանն է աստուածային խօսքին, այլ նաեւ զայն փոխանցողը եւ մեկնաբանողը: Արդարեւ, Ս. Հոգիով եկեղեցիին տրուած հոգեւոր պարգեւներուն մէջ առաջին տեղերը կը գրաւեն՝ իմաստութեամբ յորդորելու կարողութիւնը, հոգեւոր գիտութեամբ ուսուցանելը եւ մարգարէութիւնը (Ա. Կորնթ. ԺԲ. 8, 10): «Աստուած եկեղեցիին մէջ քաղմաքիս անդամներ կարգեց՝ զանազան ծառայութեանց համար. նախ՝ առաքելները, երկրորդ՝ մարգարէները երրորդ՝ վարդապետները...» - Ա. Կորնթ. ԺԲ. 28: Առաքելին պաշտօնը Աստուծոյ խօսքին ու կամքին յայտնութիւնը եւ փոխանցումն էր՝ քարոզութեամբ. մարգարէինը՝ Աստուծոյ պատգամներուն մեկնաբանութիւնը. իսկ վարդապետինը՝ քարոյական ուսուցումն ու յորդորը: Այս պաշտօններով, եւ յատկապէս մարգարէական պատգամախօսութեամբ, եկեղեցին ո՛չ միայն սոսկական կրկնողն է Աստուծոյ գրաւոր խօսքին, այլ Ս. Հոգիին մղումով եւ առաջնորդութեամբ՝ արտայայտիչը անոր կենդանի խօսքին, եւ ներշնչեալ մեկնաբանութեամբ՝ զայն մշտանորոգ թիւեցնողը:

Աստուած այսօր ալ կը խօսի մեզի ու մեր միջոցաւ՝ ամբողջ մարդկութեան: Մենք քնաւ չենք կրնար ըսել թէ Աստուծոյ խօսքը հեռու եւ անհասանելի է մեզի համար, որովհետեւ ինք պատասխան կու տայ՝ ըսելով. «Այս պատուիրանը որ այսօր քեզի կու տամ՝ շատ դժուար քան մըն չէ, եւ հեռու ալ չէ քեզմէ: Ո՛չ երկինքն է՝ որ ըսես. «Ո՞վ երկինք պիտի ելլէ եւ զայն մեզի քերէ, որ լսենք ու

կատարենք զայն»։ Եւ ալ ծովուն միւս կողմէն է՝ որ ըսես. «Ո՞վ պիտի անցնի ծովուն միւս կողմը եւ զայն մեզի բերէ՝ ու լսելի դարձնէ, որ կատարենք զայն»։ Այս պատգամը շատ մօտիկ է Բեզի. Բու բերնիդ ու սրտիդ մէջ է, եւ Բու ձեռքդ է զայն կատարելը» - Բ. Օրին. Լ. 11-14:

Լսե՛նք առաքելական ազդարարութիւնը. «Զգո՛յշ եղէ՛ք, որ չըլլայ թէ մերժէ՛ք Աստուծոյ խօսքը լսել, որովհետեւ եթէ անոր հրամանները մարդոց փոխանցող Մովսէսին չհնազանդողները ազատում չունեցան, մենք բնա՛ւ ազատում

չենք ունենար, եթէ կոնակ դարձնենք Աստուծոյ՝ որ երկինքէն կը խօսի մեզի» - Եբր. ԺԲ. 25: Եւ, ի վերջոյ, գիտնանք թէ մեր ձեռքն է կեանքի ընտրութիւնը, որովհետեւ Աստուած մեզի կ'ըսէ. «Քեզի ձգեցի ընտրել կեանքը կամ մահը, օրհնութիւնը կամ անէծքը: Կեա՛նքը ընտրէ, որպէս զի թէ՛ դուն ապրիս, եւ թէ Բու սերունդդ: Սիրէ՛ Բու Տէր Աստուածդ, հնազանդէ՛ անոր խօսքին եւ հաւատարի՛մ մնացիր անոր, որովհետեւ անկէ կախում ունի Բու կեանքդ» - Բ. Օրին. Լ. 19-20:

ԶԱՐԵԷ ԵՊՍ. ԱԶՆԱԻՈՐԵԱՆ

ՎԵՐԱՓՈԽՈՒՄՆ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԱԾՆԻ (Ղուկաս Բ 1-7 Գաղատացիս Գ 29-Դ 7)

Համայն Քրիստոնեայ եկեղեցւոյ տաղաւար տօներէն մէկն է այս զոր կը տօնենք այսօր - Վերափոխումը զՅիսուս ծնող Աստուածամայր Մարիամի, որ ըստ իր Որդւոյն խոստումին երկինք փոխուեցաւ իր մահէն ետք առանց երկրի հողին մէջ բաղուելու: Մեր եկեղեցին մեծ հանդիսութեամբ կը տօնէ այս դէպքը: Նոյն օրին մասնաւոր արարողութեամբ կ'օրհնէ պտուղներու ամէնէն ընտիրը՝ խաղողներու ողկոյզները: Այս առիթով երգուելու համար շարականագիր հայրապետները յօրինած են հետեւեալ շարականը Առաւօտեան ժամերգութեան ընթացքին երգուելու.

«Նախամօր յանցանքներուն երկունքը կրեցիր եւ Բու միածին որդիդ մարմնով ծնար. այսօր նախաստեղծին ծնունդը վերնային զօրութեամբ փոխանակեցիր. որ միշտ Բու մօտ մեզ համար կը բարեխօսէ, Տէր Աստուածը մեր հայրերուն:»

«Դուն որ Հօր եւ Սուրբ Հոգիին

էակից ես յանձն առիր մարմնանալ սուրբ կոյսէն. այսօր Բու ծնունդը փոխադրելով դասեցիր երկնային խորաններու վրայ, որ միշտ Բու մօտ մեզի համար կը բարեխօսէ, Տէր Աստուածը մեր հայրերուն:»

«Դուն որ ամէն բան կ'ամբողջացնես ով բարեխնամ Սուրբ Հոգի, այսօր պարգեւներով անպատմելի կեանքի հանգիստը տուիր կոյս մօր. որ միշտ Բու մօտ մեզ համար կը բարեխօսէ, Տէր Աստուածը մեր հայրերուն:»

Վերափոխման տօնին մասին խօսելէ առաջ կ'արժէ անդրադառնալ նախորդող Շաբաթ օրուան համար նշանակուած տօնին որ մեր տօնացոյցին մէջ յիշատակուած է - Շողակաթ Սուրբ Էջմիածնի, տեսիլք Սուրբ Գրիգորի անունով:

Վստահօրէն, ծանօթ ենք այն աւանդութեան ըստ որում յետ Հայաստան աշխարհի քրիստոնէութիւնը ընդունելուն, Գրիգոր ունեցաւ բացառիկ փորձառութիւն մը որու ընթացքին Յիսուս՝